ANKEBÛT

﴿٢٩﴾ سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

Ankebût Sûresi mekkîdir.

Ankebût örümcek demektir, Allahdan başka evliya ittihaz edenlerin hâlâtını ve Dünyayı avlamak için kurdukları teşkilâtı bir örümcek ağına benzeden örümcek meseli zikr olunduğundan dolayı bu Sûreye bu isim verilmiştir. Ancak alem olmuş hass isimlerin tercemesi doğru olmıyacağı cihetle Örümcek Sûresi demeğe kalkışmamalıdır. Örümcek zikrolunan Sûre denilebilir.

Nüzulü Mekkededir. Ba'zıları Mekkede en son nâzil olan Sûre olduğunu söylemişlerdir. Şu halde hicret sıralarında nâzil olmuş demektir. Hattâ baş tarafının Medînede nâzil olduğu da rivayet olunmuştur. Netekim evvelkinin hatimesinde Peygamberin hicretine işaret olunduğu gibi bunda da mü'minlerin hicretine işaret olunmuştur. Evvelkinde « ﴿وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾ ۰ ﴿وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ »

buyurulmuştu, bunda da gaye, Allaha irmek olduğu anlatılarak o ittikanın levazımından olan sabr-ü sadakatle Allah yolunda mücahedenin lüzum ve ehemmiyyeti anlatılacaktır.

Âyetleri - Altmış dokuz.

Kelimeleri - Yedi yüz seksen beş.

Harfleri - Dört bin iki yüz on bir.

Fasılası - ر ۰ ن ۰ م harfleridir, ر üç âyettedir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

﴿١﴾ الٓمٓ ﴿٢﴾ اَحَسِبَ النَّاسُ اَنْ يُتْرَكُوٓا اَنْ يَقُولُوٓا اٰمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ﴿﴾

﴿٣﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللّٰهُ الَّذِينَ صَدَقُوا
وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٤﴾ اَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ
اَنْ يَسْبِقُونَا سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥﴾ مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَآءَ اللّٰهِ
فَاِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ لَاٰتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦﴾ وَمَنْ جَاهَدَ
فَاِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهٖ اِنَّ اللّٰهَ لَغَنِىٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٧﴾
وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَحْسَنَ الَّذِى كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ وَوَصَّيْنَا
الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَاِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِى مَا لَيْسَ لَكَ
بِهٖ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا اِلَىَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
﴿٩﴾ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِى
الصَّالِحِينَ﴿﴾

Sh:»3763

﴿١٠﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ فَاِذَآ اُوذِىَ فِى اللّٰهِ

جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللّٰهِ ۜ وَلَئِنْ جَآءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ
لَيَقُولُنَّ اِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ ۜ اَوَ لَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِمَا فِى صُدُورِ
الْعَالَمِينَ ﴿١١﴾ وَلَيَعْلَمَنَّ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ
الْمُنَافِقِينَ ﴿١٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّبِعُوا
سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ ۜ وَمَاهُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ
شَىْءٍ ۜ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾ وَلَيَحْمِلُنَّ اَثْقَالَهُمْ وَاَثْقَالًا مَعَ
اَثْقَالِهِمْ ۖ وَلَيُسْـَٔلُنَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿﴾

Meali Şerifi

الم 1 Sandı mı o insanlar « آمنا » demeleriyle bırakılacaklar da imtihan edilmiyecekler? 2 Şanım hakkı için biz onlardan evvelkileri ne fıtnelerle imtihan ettik, yine Allah, elbette sadakat edenleri bilecek, ve elbette yalancıları bilecek 3 Yoksa sandı mı o kötülükleri yapanlar bizden savuşacaklar? Ne fena hukmediyorlar 4 Her kim Allaha irmek arzu ederse elbette Allahın ta'yin ettiği ecel, muhakkak gelecektir ve o, işitir bilir 5 Mücâhede eden sırf kendi hısabına mücahede eder, çünkü Allah ganiy, âlemînden müstağnidir 6 Bununla beraber iyman edip de salih salih ameller yapanların her halde taraflarından

kötülüklerini keffaretleriz ve elbette kendilerine yaptıkları amellerin daha güzelini veririz 7 Hem insana valideyni hakkında güzellik tavsıye ettik, maamafih sana, hakkında

Sh:»3764

sence hiç bir ılim bulunmıyan bir şeyi bana şirk koşasın diye uğraşırlarsa o vakıt onları dinleme, dönümünüz banadır, ben o vakıt size yaptıklarınızı haber veririm 8 İyman edib salih salih ameller yapanlar ise elbette onları salihîn zümresi içine katacağız 9 İnsanlar içinde kimi de vardır Allaha iyman ettik der, sonra da Allah uğrunda bir eziyyet edildi mi? İnsanların mihnetini Allahın azâbı gibi tutar, celâlim hakkı için rabbından bir nusrat gelirse cidden biz sizinle beraber idik diyeceklerinde şübhe yoktur, ya Allah bütün alemînin sînelerindekine a'lem değil mi? 10 Ve elbette Allah iyman etmiş olanları her halde bilecek ve elbet münafıkları da behemehal bicek 11 Bir de küfredenler o iyman etmiş olanlara: "bizim yolumuza uyun, günahlarınızı da yüklenelim" dediler, halbuki onlar onların günahlarından hiç bir şey yüklenecek değiller ve elbette onlar kat'ıyyen yalancılar 12 Maamafih kendi ağırlıklarını ve o ağırlıklarla beraber daha bir çok ağırlıkları yüklenecekler bu şübhesiz ve her halde o ettikleri iftiralardan suâl olunacaklar bu da şübhesiz

13

1. ﴿الٓمٓ﴾ - Allahü a'lem ﴿اَحَسِبَ النَّاسُ الخ﴾ - bu âyetlerin sebebi nüzulünde üç kavil vardır:

1 - Ammar ibni Yasir ve Ayyaş ibni Ebi rebîa ve Velîd ibni Velîd ve Seleme ibni Hişam Mekkede ta'zib olunuyorlardı o sebeble nâzil oldu. Ammar ibni Yâsirin validesi Ebu cehil tarafından feci' bir surette parçalattırılmış, kendisine sıcak günde demirden zırhlı gömlek giydirilerek Güneşin karşısında eziyyet edilmiş, Velîd ibni Velîd ve Hişam dahi ta'zib olunmuşlardır.

2 - Mekkede bir takım insanlar islâma ıkrar vermişlerdi, hicret âyeti nâzil olunca eshabı kiram Medîneden bunlara yazmışlar «ıkrarınız, islâmınız kabul olunmıyacak tâ ki hicret edesiniz» demişlerdi, derhal Medîneye müteveccihen çıktılar, müşrikler de ta'kıyb edip geri çevirdiler, işte o vakıt haklarında bu âyet nâzil oldu, bu def'a da

hakkınızda şöyle şöyle âyet nâzil oldu diye yazdılar, bunun üzerine çıkarız, yine ta'kıyb eden olursa çarpışırız dediler ve çıktılar, müşrikler de ta'kıyb ettiler, binaenaleyh çarpıştılar, kimi şehîd oldu, kimi de kurtuldu, Allah tealâ da haklarında « ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوٓا اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ » âyetini indirdi diye Saîdden rivayet olunmuştur.

3 - «Bedr» günü ilk şehîd olan Mihca' ibni Abdullah hakkında nâzil olduğu söylenmiştir ki ebeveyni ve zevcesi çok müteessir olmuşlardı ve hakkında «seyyidüşşüheda» buyurulmuştu. Bu iki kavle göre bu âyetler Medînede nâzil olmuş oluyor. İki evvelkisinde ise hicretle alâkadar bulunuyor.

3. ﴿فَلَيَعْلَمَنَّ اللّٰهُ﴾ - Fahrüddîni Razî der ki: müfessirîn zannettiler ki bu âyetin zâhiri üzere hamli Allahın ılminin teceddüdünü iycab eder. Halbuki Allah, sadıka ve kâzibe imtihandan evvel âlim iken imtihan sırasında bilecek demek nasıl mümkin olur? diye bunu gösterecek, ızhar edecek, ayırd edecek ma'nâlarına hamleylediler. Biz de deriz ki: âyet olduğu gibi zâhirine mahmuldür, çünkü Allahın ılmi bir sıfattır ki onda her vaki', vaki' olduğu gibi zuhur eder. Meselâ tekliften evvel Allah bilir ki Zeyd itaat edecek,

Amir de ısyan edecek, sonra teklif vatından da bilir ki o mutı', beriki âsı, yapıldıktan sonra da bilir ki o itaat etti, o ısyan eyledi, ahvalden hiç birinde onun ılmi tegayyür etmez, tegayyür eden ancak ma'lûmdur اهـ.

İbni Münîrin ifadesi daha güzeldir: Elhak Allah tealânın ılmi birdir. Mevcuda vücudu zamanında ve evvel ve sonra olduğu gibi teallûk eder demiştir. Fakat şunu da unutmamak lâzım gelir ki burada «bilecek» demekten murad, sebebi zikr ile müsebbebe tenbihtir, imtihan eder

Sh:»3766

gibi tahkık, tebyin ettirecek de mükâfat ve mücazat edecek demektir. Netekim Kazıy Beyzavî şöyle demiştir: «

فَلَيَتَعَلَّقُ عِلْمُهُ بِالْامْتِحَانِ تَعَلُّقًا حَالِيًّا يَتَمَيَّزُ بِهِ الَّذِينَ صَدَقُوا فِى الْايمَانِ وَالَّذِينَ كَذَبُوا فِيهِ وَيَنُوطُ بِهِمْ ثَوَابُهُمْ وَعِقَابُهُمْ اهـ«وَكَذٰلِكَ قِيلَ الْمَعْنَى وَلَيُمَيِّزَنَّ اَوْ لَيُجَازِيَنَّ.

4. ﴿اَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾ Yoksa sandı mı o kötülükleri

yapanlar - amel kalb ve cevarıh fııllerinden eamm olduğu için, seyyiat küfr-ü meası ile tefsir edilmiştir.

Maamafih bu « ام حسب » baştaki « احسب » mukabili olmak hasabiyle burada bilhassa

mü'minlere karşı edilen kötülükler mevzuı bahistir. Ya'ni küfür, dinsizlik teassubu veya bir Dünya menfeati,

şehvet ve ihtiras saikasiyle mü'minlere husumet zulüm, eziyyet eden kimseler ki her türlü fenalığı irtikâb

ederler, bunlar sandılar mı ki ﴿اَنْ يَسْبِقُونَا﴾ bizi savuşup geçecekler - âciz bırakıp

kurtulacaklar ﴿سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾ ne fena hukmediyorlar! - Ne kadar yanlış huküm, ne

kadar çirkin hukûmet? İmkânı yok onlar Allahdan kurtulamazlar. 5.

﴿مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَآءَ اللّٰهِ﴾ Her kim lilaullahı arzu ederse - Allahın cemaline irmeği

veya va'd ettiği sevaba irişmeği isterse ﴿فَاِنَّ اَجَلَ اللّٰهِ لَاٰتٍ﴾ elbette Allahın ta'yin

ettiği ecel, va'de gelecek, gelince o va'd, tehakkuk edecektir. Binaenaleyh o gelinciye kadar sabredip o

likaye lâyık imtihanları geçirmek, güzellikleri kesb etmek için çalışsın mücahede etsin

﴿وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ hem odur o semi', o alîm - bütün o söylenenleri, bütün o sızıltıları,

iniltileri işidir, hem yegâne işiden odur. Ve bütün akıdeleri, bütün niyyetleri, bütün yapılan fıılleri, iyisini

kötüsünü, hepsini bilir, hem yegâne bilen odur. Edilen duâları işidecek yapılan ıbadetleri bilecek olan odur,

başkaları değil.

6. ﴿وَمَنْ جَاهَدَ﴾ Her mücahede eden de - bu cümle «مَنْ كَانَ يَرْجُو» şartıyyesinin mahfuz cezasına veya mezkûr cezasının neticesine ma'tuftur ki «فليجاهد ومن جاهد» demektir. Bu iki âyet, islâmın bütün künhünü en yüksek gâyesiyle en yüksek vazifesini hulâsa etmektedir. Allaha irmek için ecel gelinciye kadar mücahede etmek. Bu uğurda mücahede eden, fitnelere, imtihanlara göğüs geren her kimse de ﴿فَاِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهٖ﴾ sırf kendisi için - kendi hisabına kendi menfeatine - mücahede eder: çünkü o mücahedenin faidesi, menfeati Allaha değil, kendisine aid olur ﴿اِنَّ اللّٰهَ لَغَنِىٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ Çünkü Allah ganiydir, bütün alemînden müstagnidir ilh.

10. ﴿وَمِنَ النَّاسِ الخ﴾ Bu âyetlerin Medînede nâzil olmuş bulunması çok melhuzdur. Çünkü Munafıklar Medînede idiler, eğer bunlar da Mekkede nâzil olmuş idilerse gayb haberi verilmiş demek olur. Zamanımızda ise bu âyetin mazmunu çoğalmıştır. Allah muhafaza buyursun. «

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ. لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْعَلِىُّ الْعَظِيمُ. تَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ السَّمٰوَاتِ السَّبْعِ وَ رَبُّ الْعَرْشِ

الْعَظِيمُ وَرَبُّ الْاَرَضِينَ وَمَا بَيْنَهُمَا وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
«عَزَّ جَارُكَ وَجَلَّ سُلْطَانُكَ وَلَا اِلٰهَ غَيْرُكَ.

13. ﴿اَثْقَالَهُمْ﴾ kendi işledikleri günahların ağırlıklarını

﴿وَاَثْقَالًا مَعَ اَثْقَالِهِمْ﴾ ve o ağırlıklariyle beraber daha bir çok ağırlıkları - başkalarını

ıdlâl etmeğe, günaha sokmağa çalışmalarının günahlarını - yüklenecekler.

﴿١٤﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهٖ فَلَبِثَ فِيهِمْ اَلْفَ سَنَةٍ
اِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَاَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ﴾

Sh:»3768

﴿١٥﴾ فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَآ اٰيَةً

لِلْعَالَمِينَ﴿

Meali Şerifi

Ve celâlim hakkı için Nuhu kavmine gönderdik de içlerinde elli yılı müstesna bin sene durdu derken onları tufan yakalayıverdi hep zulmediyorlardı 14 Binnetice onu ve gemi arkadaşlarını netâca çıkardık ve o gemiyi âlemlere bir âyet kıldık 15

14. ﴿وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِه﴾ - Yukarıda «وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ» buyurulduğu için burada onun bir kaç misali gösterilecektir. Onun için bu «vav» kasem değil, oraya atıftır.

﴿فَلَبِثَ فِيهِمْ اَلْفَ سَنَةٍ اِلَّا خَمْسِينَ عَامًا﴾ derken içlerinde bin seneden elli yıl eksik durdu - elli yılı yok bin sene, dokuz yüz elli sene eder. Kazıy Beyzavî derki galiba bu ta'birin ıhtiyar edilmesi tamamiyle adede delâlet içindir. Çünkü dokuz yüz elli takribî olarak da söylenebilir, bir de bin ismini zikretmekte muhataba müddetin uzunluğunu tehayyül ettirmek vardır. Çünkü kıssadan maksud Resulullaha tesliye ve kâfirlerden gördüğü meşakkatlere karşı mücahedesinde tesbittir. Rivayet

olunduğuna göre Nuh, kırk yaşında ba's olunmuş dokuz yüz elli sene kavmini da'vet etmiş, tufandan sonra da altmış sene yaşamıştır.

15. ﴿وَجَعَلْنَاهَآ اٰيَةً لِلْعَالَمِينَ﴾ ve onu, ya'ni gemiyi veya hâdiseyi bütün zevil'ukul âlemlerine bir âyet kıldık - onunla ıbret alır; istidlâl ederler, demek ki Allahın azâbından esbabı madiyye ile tehaffuza çalışmak da Allahın emrindendir.

Sh:»3769

﴿١٦﴾ وَاِبْرٰهِيمَ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوهُ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٧﴾ اِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ اِفْكًا اِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَايَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللّٰهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٨﴾ وَاِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ اُمَمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٩﴾ اَوَ لَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللّٰهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ

يَسِيرٌ ﴿٢٠﴾ قُلْ سِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَاَ
الْخَلْقَ ثُمَّ اللّٰهُ يُنْشِىءُ النَّشْاَةَ الْاٰخِرَةَ ۚ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ
قَدِيرٌ ۚ ﴿٢١﴾ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَآءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَآءُ ۚ وَاِلَيْهِ تُقْلَبُونَ
﴿٢٢﴾ وَمَآ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِى السَّمَآءِ وَمَالَكُمْ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿﴾

Sh:»3770

﴿٢٣﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَلِقَآئِهٖٓ اُولٰٓئِكَ يَئِسُوا مِنْ
رَحْمَتِى وَاُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٢٤﴾ فَمَا كَانَ جَوَابَ
قَوْمِهٖٓ اِلَّآ اَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ اَوْ حَرِّقُوهُ فَاَنْجٰيهُ اللّٰهُ مِنَ النَّارِ ۗ اِنَّ
فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٥﴾ وَقَالَ اِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ
دُونِ اللّٰهِ اَوْثَانًا ۙ مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَمَاْوٰيكُمُ النَّارُ
وَمَالَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ۚ ﴿٢٦﴾ فَاٰمَنَ لَهُ لُوطٌ ۘ وَقَالَ اِنِّى مُهَاجِرٌ
اِلٰى رَبِّىٓ ۖ اِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ وَوَهَبْنَا لَهٗٓ اِسْحٰقَ

وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِى ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَاٰتَيْنَاهُ اَجْرَهُ فِى
الدُّنْيَا وَاِنَّهُ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ۝

Meali Şerifi

İbrahimi de, kavmine dediği vakıt: hep Allaha ıbadet edin ve ona korunun, bu sizin için daha hayırlıdır eğer bilirseniz 16

Sh:»3771

Siz, Allahı bırakıp da sâde bir takım evsâna tapıyorsunuz ve yalan uyduruyorsunuz haberiniz olsun ki o sizin Allahdan beride ma'bud diye taptıklarınız sizin için bir rızka malik olamazlar, onun için rızkı Allah yanında arayın ve ona kulluk edip ona şükreyleyin, hep döndürülüb ona götürüleceksiniz 17 Ve eğer tekziyb ederseniz sizden evvel bir takım ümmetler de tekziyb etmişlerdi, Resulün vazifesi ise açık bir tebliğden ibarettir 18 Ya görmediler mi de: Allah halkı ibtida nasıl yapıyor? Sonra onu iade de eder, şübhesiz bu Allaha göre kolaydır 19 De ki: Arzda bir gezinin de bakın, halkı iptida nasıl yapmış, sonra da

Allah "neş'eti uhra" inşa edecek şübhesiz Allah her şey'e kadir 20 Dilediğine azâb eder, dilediğine de rahmet ve hep ona çevirileceksiniz 21 Siz de âciz bırakacak değilsiniz size de ne Yerde ne Gökte, Allahdan başka ne bir veliy ne de bir nâsir yoktur 22 Allahın âyâtına ve likasına inanmıyanlar ise hep onlar onun rahmetinden ümidi kesmiş olanlardır ve onlar için elîm bir azâb vardır 23 Onun için ona kavminin cevabı sâde şu oldu: öldürün onu veya yakın dediler, Allah da onu o ateşten kurtardı, elbette bunda iyman edecek bir kavm için şübhesiz âyetler var 24 Ve dedi ki: siz sâde Dünya hayatta aranızda sevişmek için Allahı bırakıp bir takım evsâna tutulmuşsunuz amma sonra Kıyamet günü ba'zınız ba'zınıza küfredecek ve ba'zınız ba'zınızı lâ'netliyecek varacağınız yer ateştir, sizin için yardımcılardan eser de yoktur 25 Bunun üzerine ona bir Lût iyman etti hem ben, dedi: rabbıma bir muhacirim (hicr edeceğim), hakıkat bu: azîz o, hakîm o 26 Ve biz ona İshak ile Ya'kubu da ihsan ettik, ve nübüvveti, kitabı zürriyyetinde kıldık, ve kendisine hem Dünyada ecrini verdik hem Âhırette o şübhesiz salihînden 27

17. ﴿اَوْثَانًا﴾ Evsan - müfredi vesen, taş ve saireden tapılan her hangi bir şey = fetiş asnamdam eammdır. Meselâ ensab,

salîb hep evsandır. ﴿وَتَخْلُقُونَ اِفْكًا﴾ ve hep ifk, yalan uyduruyorsunuz - yalan yere onlara ma'bud veya şefî' diyorsunuz, onlar ise birer hayaldır. Meselâ Zeydin resminde bile Zeydden bir hakıkat yoktur. O resim, bir kıymeti olan canlı Zeydin değil, nihayet toprağa gömülecek ölü bedeninin bir hayalidir, o bedeni kokar diye gömmekte istical etmek mecburiyyetinde bulunanların tutup da onun câmid bir hayalini Zeyddir diye saklamalarında şübhesizki muhakkak bir yalancılık vardır. O halde böyle hayal olan fânîlere ma'bud payesi vermek ne büyük bühtandır. ﴿لَايَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا﴾ size bir rızık veremezler - Allahın ınayeti olmayınca meselâ bir lokmacık hazmettiremezler.

19. - 23. ﴿اَوَ لَمْ يَرَوْا۟ عَذَابٌ اَلِيمٌ﴾ e kadar, Allah tealâ tarafından istînafen sevk buyurulmuş kelâmı ilâhîdir. İbrahime hıtab olarak mahkî olmak muhtemil ise de onun kelâmını hikâye sırasında Resulullaha hıtab olması daha zâhirdir onun için fâsıla değişmiştir.

25. ﴿مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا﴾ ya'ni sırf Dünya hayatta birbirinizin hissiyyatını okşıyarak toplanıp sevişmek için ve yâhud Dünya hayatta sevdiklerinizin hayalini ta'kıyb ederek ülfet etmek için - çünkü bütün evsân ba'zı sevilenlerin bir hatırası olmak üzere etraflarında toplanılmak için

ittihaz edilmiştir.

Fakat birer yalan olan o hayaller üzerine iptina eden sevginin, haksız hissiyyat üzerine toplanan cem'ıyyetin sonu ne olur bilir misiniz? ﴿ثُمَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ الخ۰۰۰﴾

26. ﴿وَقَالَ اِنّى مُهَاجِرٌ﴾ - « امن » ye ma'tuf olarak Lûta âid olması yakın görünürse de, İbrahime âid olmak üzere yukarıki « وقال » ye atfı ma'nâca daha âhenkli hem de « وَقَالَ اِنّى ذَاهِبٌ اِلٰى رَبّى سَيَهْدِينِ » kavline mutabıktır.

Sh:»3773

﴿۲۸﴾ وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖٓ اِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَاسَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿۲۹﴾ اَئِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَتَاْتُونَ فِى نَادِيكُمُ الْمُنْكَرَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهٖٓ اِلَّآ اَنْ قَالُوا ائْتِنَا بِعَذَابِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿۳۰﴾ قَالَ رَبِّ انْصُرْنِى عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿۳۱﴾ وَلَمَّا

جَآءَتْ رُسُلُنَآ اِبْرٰهِيمَ بِالْبُشْرٰىۙ قَالُوٓا اِنَّا مُهْلِكُوٓا اَهْلِ هٰذِه
الْقَرْيَةِۚ اِنَّ اَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَۚ ﴿٣٢﴾ قَالَ اِنَّ فِيهَا لُوطًاۜ
قَالُوا نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَاۖ لَنُنَجِّيَنَّهُ وَاَهْلَهُۥٓ اِلَّا امْرَاَتَهُۥۖ كَانَتْ
مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٣﴾ وَلَمَّآ اَنْ جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِۦٓءَ بِهِمْ
وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْۖ اِنَّا مُنَجُّوكَ
وَاَهْلَكَ اِلَّا امْرَاَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ﴿﴾

Sh:»3774

﴿٣٤﴾ اِنَّا مُنْزِلُونَ عَلٰٓى اَهْلِ هٰذِه الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِنَ السَّمَآءِ
بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٣٥﴾ وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَآ اٰيَةًۢ بَيِّنَةً لِقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ﴿﴾

Meali Şerifi

Lût Peygamberi de, hani kavmine dediği vakıt: "siz cidden o şeni' fi'li yapıyorsunuz ha! sizden evvel

âlemînden hiç biri bu haltı etmedi 28 Cidden siz hâlâ erkeklere gidecek ve yolu kesecek ve meclisinizde edebsizlik yapıp duracak mısınız? Buna kavminin cevabı ancak şöyle demeleri oldu: "haydi getir bize Allahın azâbını sadıklardan isen" 29 Ya rab! dedi: ortalığı fesada veren bu kavme karşı bana nusrat ver 30 Ve vaktâ ki elçilerimiz İbrahime müjde ile vardılar, haberin olsun dediler: biz bu karyenin ehalisini ihlâk edecekleriz çünkü onun ehalisi hep zalim oldular 31 "Onda Lût var a" dedi, biz dediler: onda kim var idiğini pek âlâ biliriz, her halde onu ve ehlini kurtaracağız, ancak karısı ötekilerden oldu 32 Ve vaktâ ki elçilerimiz Lûta çıka vardılar onlar yüzünden fenalaştı, ve haklarında eli kolu daraldı, onlar da: korkma, dediler: ve kader etme, çünkü biz seni ve ehlini kurtaracağız, ancak karın ötekilerden oldu 33 Haberin olsun bu karye ehalisinin yapageldikleri fiskları yüzünden üzerlerine Semadan bir feci' azâb indireceğiz 34 Ve celâlim hakkı için ondan bir âyet (bir nişane) bırakmışızdır ki teakkul edecek bir kavm için beyyine olsun 35

35. ﴿مِنْهَآ﴾ o karyeden ﴿اٰيَةً﴾ bir âyet bir nişane - ki hikâyesi veya harabesidir.

﴿٣٦﴾ وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ
وَارْجُوا الْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَلَا تَعْثَوْا فِى الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٣٧﴾
فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَاَصْبَحُوا فِى دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٣٨﴾
وَعَادًا وَثَمُودَا وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِنْ مَسَاكِنِهِمْ ۖ وَزَيَّنَ لَهُمُ
الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ
﴿٣٩﴾ وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَلَقَدْ جَآءَهُمْ مُوسٰى بِالْبَيِّنَاتِ
فَاسْتَكْبَرُوا فِى الْاَرْضِ وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ ﴿٤٠﴾ فَكُلًّا اَخَذْنَا
بِذَنْبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَنْ اَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ
وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْاَرْضَ وَمِنْهُمْ مَنْ اَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللّٰهُ
لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ﴿﴾

Sh:»3776

Meali Şerifi

Medyenede kardeşleri Şuaybı, vardı dedi ki: ey kavmim, Allaha ıbadet edin de son güne ümid besleyin;

müfsidlikle yer yüzünü berbad etmeyin 36 Buna karşı onu tekzib ettiler, derken onları o recfe tutuverdi de

yurdlarında dizleri üstü çöke kaldılar 37 Âde de, Semûde de ki size bunlar meskenlerinden belli olmaktadır, Şeytan onlara amellerini tezyin etmişti de kendilerini yoldan çevirmişti, halbuki gözleri açık adamlar idiler 38 Karuna ve Fir'avne ve Hamâne de, celâlim hakkı için onlara Musâ beyyinelerle geldi de onlar o yerde kibirlenib kafa tuttular, halbuki önüne geçecek değillerdi 39 Hasılı her birini günahiyle yakaladık, kiminin başına bir taş yağdıran gönderdik, kimini sayha alıverdi, kimini yere geçirdik, kimini de garkettik, Allah onlara zulmetmiyordu ve lâkin kendi nefislerine zulmediyorlardı 40

﴿٤١﴾ مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْلِيَآءَ كَمَثَلِ
الْعَنْكَبُوتِ ۚ اتَّخَذَتْ بَيْتًا ۖ وَاِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ ۘ
لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ
مِنْ شَىْءٍ ۖ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٣﴾ وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا
لِلنَّاسِ ۚ وَمَا يَعْقِلُهَآ اِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٤﴾ خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ۖ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿﴾

﴿٤٥﴾ اُتْلُ مَآ اُوحِىَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ ۭ اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاۗءِ وَالْمُنْكَرِ ۭ وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ ۭ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَاتَصْنَعُوْنَ﴾

Meali Şerifi

Allahdan başka veliylere tutunanların meseli örümcek meseli gibidir: bir ev edinmiştir fakat evlerin en çürüğü de şübhesiz örümcek evidir, eğer bilselerdi 41 Her halde Allah biliyor ki onlar onun berîsinden nelere, ne gibi şeylere yalvarıyorlar, halbuki azîz odur, hakîm o 42 Hem bu meseller yok mu, biz onları insanlar için darbediyoruz, maamafih onlara âlimlerden maadasının aklı irmez 43 Allah, o Semavât-ü Arzı (o yüksekleri ve aşağıyı) hakk ile halk etmiştir, elbette bunda mü'minler için bir âyet var 44 Sana vahyolunan kitabı güzel güzel oku ve namazı kıl, sahih namaz edepsizlikten ve uygunsuzluktan nehyeder ve her halde Allahın zikri en büyük iştir ve Allah her ne işlerseniz bilir 45

41. ﴿مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اَوْلِيَاۗءَ﴾ Allahın mâsivasından bir takım veliylere tutunanların meseli - ya'ni Allahdan başkalarını ihtiyaclarına karşı yardım eder,

menfeatlari dokunur, işlerini görür, tehlükeden kurtarır diye veliy, sahıb, hâmî ittihaz ederek ma'bud edinenlerin mesel olacak halleri ﴿كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ﴾ örümceğin mesel olmuş haline benzer ﴿اتَّخَذَتْ بَيْتًا﴾ bir ev edinmiştir - hiç dini olmıyanlar gibi bütün bütün evsiz, bir sinek avlıyacak kadar bir

Sh:»3778

haneye tutunmuştur ﴿وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ﴾ fakat muhakkak ki evlerin en çürüğü ﴿لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ﴾ her halde örümcek evidir - evinde ev mefhumundan bir şey yoktur, ne gölge yapar ne korur, bir rüzgârla târmâr olur, onun için örümcek evinin çürüklüğü meşhur meseldir. İşte o örümcek kafalı müşriklerin de istinadgâhları, tutamakları böyle çürüktür. Bütün tutundukları fanîdir ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ eğer bilselerdi - Razî der ki: burada âlihe denilmeyip de evliya denilmesi yalnız açık şirki değil, hafî şirki dahi ibtale işaret içindir. Çünkü başkasına gösteriş ederek riya ile Allaha ıbadet edenler dahi Allahın mâsivasından veliy ittihaz etmiş olur. Onun meseli de ankebut meseline benzer. Peygamberleri tekzib edip şirke giden kavimlerin helâki misalleriyle beyan buyurulduktan sonra bu örümcek temsilinin iyradı Peygambere ve mü'minlere öyle büyük ve öyle şumullü bir va'd ve tebşîri

tezammun etmektedir ki bütün bu Sûrenin ruhu denebilir.

Evet, Allahdan başkasına dayanan her ümid dibsizdir. 42.

﴿اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَىْءٍ﴾ Şübhesiz, Allah biliyor onlar onu bırakıp da mâsivasından nelere çağırıyorlar, ne gibi şeylere

﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ halbuki azîz o, hakîm o - her şey fanî, hepsi zaıyf ve hakır, iyzah edildiği üzere mağlûb edilmek ıhtimali olmıyan dilediğini dilediği anda mahvedebilir nihayetsiz bir ızzet ve kudret sahibi, ma'budluğu lâyık ancak o, gayet onurlu, yegâne bir azîz, her fi'li hikmet olan yegâne bir hakîm yalnız o iken, onun karşısında ondan başkasına yalvarmak ne kadar boş, ne büyük tehlüke.

43. ﴿وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ﴾ Bu meseller, biz onları

Sh:»3779

insanlar için darb ediyoruz - kâfirler demişlerdi ki Gökleri ve Yeri yaradan Allah nasıl olur da böyle

örümcek, sinek gibi hevam Allah ve haşerat ile mesel darb eder? Bununla Allah, ne demek istiyor: «

مَاذَآ اَرَادَ اللّٰهُ بِهٰذَا مَثَلًا» Bu suâle karşı sûrei Bakarede «

اِنَّ اللّٰهَ لَايَسْتَحْيٖٓ اَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَابَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا«

buyurulduğu gibi burada da böyle cevab veriliyor: ya'ni bu mesellerin ne için iyrad edildiğini soranlar

bilsinler ki biz onları insanlar için iyrad ediyoruz, sırf hayvan değil de insan iseler anlarlar

﴿وَمَا يَعْقِلُهَآ اِلَّا الْعَالِمُونَ﴾ maamafih onları: onların hakikatini ancak âlimler teakkul

edebilir. - Ya'ni Allahın mâsivasının fânî ve âciz ve binaenaleyh ondan maadasına ıbadetin bâtıl olduğuna

ılim sahibi olanlardır ki bu meselin künhiyle zevkına ve faidelerini idrâk ederler. Bu ılim, cehil farkı neden

denirse:

44. ﴿خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ﴾ Allah, o Semavatı ve Arzı - o yüksekleri

ve aşağıyı ﴿بِالْحَقِّ﴾ hakkıle halk etti - boşuna değil hikmeti hakk ile yarattı hiç birinin yaradılışı

boşuna değil, gelişi güzel de değil, bir hak sebebi ve hikmeti iledir. Gökü de öyle Yeri de, yukarısı da

aşağısı da, âlimi de cahili de, hepsinin hakkı da hâlikının hakkı önünde serfüru etmektir.

﴿اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ Şübhesiz bunda mü'minler için elbette bir âyet var.

- Ilmin kıymetini, hakkın ehemmiyyetini haktan maadasının hiçliğini ve binaenaleyh Allahın mâsivasından

veliy ittihaz etmenin çürüklüğünü ve binnetice mü'minlerin muvaffak olacaklarını isbat eden bir âyet.

45. ﴿اُتْلُ مَآ اُوحِىَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ﴾ Sen, sana vahy olunan kitabı

tilâvet eyle - vird ederek devam üzere tekrar tekrar güzel güzel oku. Ya'ni o örümcek kafalı kâfirlerin

fitnelerine gam yeme de onlara karşı olmazsa kendi âleminde bu

Sh:»3780

Kur'anı güzel güzel oku, zikr olunan Peygamberlerin ve ümmetlerin halleriyle Allahın âyatını düşün, onun için « اُتْلُ عَلَيْهِمْ » buyurulmamış, mutlak olarak « اُتْلُ » buyurulmuştur.

﴿وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ﴾ Ve namazı devam üzere kıl ﴿اِنَّ الصَّلٰوةَ﴾ hakikaten namaz ﴿تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَآءِ﴾ fahşadan - ya'ni açık çirkinlikten, edebsizlikten, fuhşiyyattan ﴿وَالْمُنْكَرِ﴾ ve münkerden: aklın ve şer'in beğenmiyeceği uygunsuzluktan, ma'sıyetten neyh eder. - Bir kerre namaz içinde bunlar yapılmaz, bundan başka, namaz hakikati: ne olduğu bilinerek kılınan sahih namaz, namaz haricinde de çirkinlikten, uygunsuzluktan nehyeder. Nehiy, intihayı istilzam etmese bile her halde ıktıza eder. Sahihan namaza devam edildikçe salâh artar. Resulüllah sallallahü aleyhi

vessellemden merviydir ki: «kim bir namaz kılar da o kendisini fahşa ve münkerden nehyetmezse o

namazla Allahdan uzaklaşmaktan başka bir şey artırmış olmaz = «

مَنْ صَلَّى صَلَاةً لَمْ تَنْهَهُ عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ لَمْ يَزْدَدْ مِنَ اللّٰهِ اِلَّا بُعْدًا » buyurmuştur. Onun için İbni Mes'ud Hazretleri demiştir ki: namazına itaat

etmiyen Allah tealâdan uzaklığı artırmaktan başka bir şey yapmaz.» Bunun sebebi, çünkü namaza itaat

onu hududuna riayet ederek hakkıyle kılıp nehyini tutmakla olur. «

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ اَلَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ » buyurulduğu üzere

namaz kılıyor görünüp de namazın ne demek olduğundan gafil olanların vay hallerine. Onun içindir ki «

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ اَلَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ » buyurulmuştu.

Zira sûrei «Taha» da « وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكْرِى » buyurulduğu vechile namazın hikmeti,

gayesi Allahın zikridir. Ya'ni Allahı anmak ve bu sâyede « فَاذْكُرُونِى اَذْكُرْكُمْ » müeddasınca

Allahın anmasına irmektir. Bu suretle namaz bir mi'racdir. Bunu bilenler «

اَلَّذِينَ يَظُنُّونَ اَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ » mantukunca kendilerini her dem rablarının

huzurunda mülâkat halinde bulunuyorlar gibi zevk

içinde bir niyyet ve ıhlâs ile kılarlar. ﴿وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ﴾ Ve her halde Allahın zikri: namaz en büyük iştir. - Ya'ni asıl künh-ü hakikati Allahi zülcelâli anmak ve onun celâl-ü kibriyası huzurunda kulun tahavvülât ve tetavvuratıyle acz-ü ıhtiyacını arz etmek demek olan namaz, haddi zatında en büyük âmildir. Yâhud, Allah tealânın sizi anması sizin onu anmanızdan daha büyüktür. Kul, Allah tealâyı celâl-ü cemaliyle yad ettiği zaman onun huzurı kibriyasında fahşa ve münkerden kaçınarak edeb-ü ıhlâs ile yükseleceği gibi Allah tealânın onu yad etmesini düşündüğü zaman ındi ilâhîde zerre kadar seyyiât ile anılmayı kimse arzu etmiyeceğinden her dem rızaya yükselmek için hissi hasenat ile meşbu' olur. Ve şübhe yok ki bu his, evvelkinden daha büyük bir âmili salâh olur. Düşünmeli ki Allah, Kur'anında Fir'avn gibileri nasıl anıyor, Peygamberleri ve mü'minleri nasıl anıyor. ﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَاتَصْنَعُونَ﴾ Hem Allah, her ne işlerseniz bilir - ona göre anar ve ona göre ceza verir.

﴿٤٦﴾ وَلَا تُجَادِلُوٓا اَهْلَ الْكِتَابِ اِلَّا بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ اِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوٓا اٰمَنَّا بِالَّذِٓى اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَاُنْزِلَ اِلَيْكُمْ وَاِلٰهُنَا وَاِلٰهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٧﴾ وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ

يُؤْمِنُونَ بِهٖ ۚ وَمِنْ هٰٓؤُلَآءِ مَنْ يُّؤْمِنُ بِهٖ ۭ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيٰتِنَآ اِلَّا الْكٰفِرُوْنَ ﴿

Sh:»3782

﴿٤٨﴾ وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهٖ مِنْ كِتٰبٍ وَّلَا تَخُطُّهٗ بِيَمِيْنِكَ اِذًا لَّارْتَابَ الْمُبْطِلُوْنَ ﴿٤٩﴾ بَلْ هُوَ اٰيٰتٌۢ بَيِّنٰتٌ فِيْ صُدُوْرِ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ ۭ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيٰتِنَآ اِلَّا الظّٰلِمُوْنَ ﴿٥٠﴾ وَقَالُوْا لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيٰتٌ مِّنْ رَّبِّهٖ ۭ قُلْ اِنَّمَا الْاٰيٰتُ عِنْدَ اللّٰهِ ۭ وَاِنَّمَآ اَنَا نَذِيْرٌ مُّبِيْنٌ ﴿٥١﴾ اَوَلَمْ يَكْفِهِمْ اَنَّآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتٰبَ يُتْلٰى عَلَيْهِمْ ۭ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَرَحْمَةً وَّذِكْرٰى لِقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿

Meali Şerifi

Ehli kitâba en güzel olan suretden başkasıyle mûcadelede etmeyin ancak zulmedenler başka, ve

deyinki: biz, hem bize indirelene iyman ettik hem size indirilene ve bizim ilâhımızla sizin ilâhınız bir, şu kadar ki biz yalnız ona müslimiz * İşte sana böyle kitab indirdik, onun için kendilerine kitab verdiklerimiz ona iyman ederler, şunlardan da ona iyman eden var ve bizim âyetlerimizi ancak kâfirler inkâr eder * Sen bundan evvel kitab okur değildin, hâlâ da elinde yazı yazmazsın öyle olsaydı mubtıller şübhelene bilirlerdi * Fakat o (Kur'an) kendilerine ılim verilmiş kimselerin sînelerinde parıldayan

Sh:»3783

parlak âyetlerdir ve bizim âyetlerimizi ancak zalimler inkâr eder * Netekim ona rabbından âyetler indirilse ya dediler, de ki: o âyetler, hep Allahın ındindedir, ben ancak açık bir nezîrim * Yetişmedi mi daha onlara ki sana kitab indirdik, karşılarında okunup duruyor? Şübhesiz ki onda iyman edecek bir kavm için muhakkak bir rahmet ve ilâhî bir ıhtar var *

46. ﴿اَهْلَ الْكِتَابِ﴾ Yehûd ve Nesârâ ﴿اِلَّا بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ﴾ ancak en güzel olan mücadele sureti ile başka - meselâ kalabalığa incelikle, sertliğe yumuşaklık ile, öfkeye hazm ile, gevezeliğe nasıhat ile, şiddete vekar ile mukabele ederek delîli hakkı tavzıh ve tebyin etmek gibi. ﴿اِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ﴾ ancak içlerinde zulmedenler başka - kâfi olan delîli kabul

etmeyip haksızlıkla ınada, ifrata sapan, meselâ veledi var demekte, yâhud « يَدُ اللّٰهِ مَغْلُولَةٌ ط » gibi lâflar söylemekte ısrar ile mükâbere eden zalimler müstesna, zira o vakıt hallerine lâyık vechile müdafaa vacib olur.

Nush iyle yola gelmeyeni etmeli tekdir

Tekdir ile uslanmıyanın hakkı kötektir.

﴿وَقُولُوٓا﴾ Ve deyin ki - bununla en güzel mücadelenin nasıl olacağı ta'rif edilmiş oluyor. ﴿وَاحِدٌ﴾ Birdir: ülûhiyyette şeriki yoktur ﴿وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾ biz yalnız ona müslimiz. - Onun birliğine ıhlâs ile teslim olmuş müslimanız. Bu ta'birde onlara bir ta'rız vardır. Zira onlar Ahbar ve Rühbanlarını erbab ittihaz etmişler, bahusus Nesârâ teslîse kail olmuşlardır. 47.

﴿وَكَذٰلِكَ﴾ Ve işte, böyle - bu güzel, bu bedi' indiriş tarziyle ﴿اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتَابَ ط﴾

sana kitab indirdik ya Muhammed ﴿فَالَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ﴾ onun için kendilerine kitab verdiklerimiz - gerek Yehûd ve gerek Nesârâ, Abdullah ibni Selâm gibi hakıkaten kitâbdan istifade etmek nı'metine mazher edilenler ﴿يُؤْمِنُونَ بِهٖ﴾ ona, o sana indirilen kitaba iyman ediyorlar. ﴿وَمِنْ هٰٓؤُلَآءِ﴾ şunlardan da - ya'ni Arabdan da ﴿مَنْ يُؤْمِنُ بِهٖ﴾ ona iyman eden var ﴿وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَآ اِلَّا الْكَافِرُونَ﴾ ve bizim âyetlerimizi ancak kâfirler inkâr eder - hakkı örtmeğe alışmış, gâvurluğu âdet edinmiş, cehûd kâfirler ki Yehûdî Kâ'b ibni Eşref ve arkadaşları gibi.

48. ﴿وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهٖ مِنْ كِتَابٍ﴾ halbuki sen bundan evvel - ya'ni bu indirilmezden evvel - kitab okur değildin ﴿وَلَا تَخُطُّهٗ بِيَمِينِكَ﴾ hâlâ elinle yazmazsın da ﴿اِذًا﴾ o vakıt - ya'ni ümmî olmayıp da okuyup yazsa idin ﴿لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ﴾ o mutbıller: ya'ni bâtıl pişinde giden, yâhud ibtale behane arıyan o haksız kâfirler şübhe edebilirlerdi - gerçi hakk arayan munsıf muhıkler yine şübhe etmezlerdi, çünkü ı'caz için ümmîlik şart değildir. Netekim sair Peygamberler ümmî değillerdi, ancak o takdirde gerek müşrikler ve gerek ehli kitabdan olan haksızlar için hiç olmazsa şübheye bir bahane bulunmuş olurdu. 49. ﴿بَلْ﴾

fakat ﴿هُوَ﴾ o - Kur'an

﴿اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِى صُدُورِ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ﴾ ılim verilmiş kimselerin

sînelerinde parıldayan açık açık âyetlerdir

Sh:»3785

- burada beyyinata müteallık olmak nefyi irtiyab siyakına nazaran zâhir ve beyyin olduğu gibi haziften

selâmet ı'tibariyle de ercahtır. Ya'ni Allah tarafından birer alâmet, parlak mu'cizeler olduğu ehli ılmin

gönüllerinde ıyan beyan açık ve hiç şübheye mahal vermiyecek vechile zâhirdir.

﴿وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَآ اِلَّا الظَّالِمُونَ﴾ ve bizim âyetlerimizi ancak zalimler inkâr

eder - bildikleri halde hakkı tanımak istemiyen zulmü âdet edinmiş zalimler netekim 50. ﴿وَقَالُوا﴾

o zalimler - ehli kitabın hakkı kabul etmiyen kısmı Kur'anın âyet, ya'ni mu'cize olmasını - inkâr ettiler de

dediler: ﴿لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَاتٌ مِنْ رَبِّهٖ﴾ rabbından üzerine bir takım âyetler,

ya'ni Musânın Asası, Salihin Nakası gibi mu'cizeler indirilse ya!

﴿قُلْ اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللّٰهِ﴾ de ki bütün âyetler ancak Allahın ındindedir. - Ya'ni

gerek Kur'an, gerek sizin istediğiniz mu'cizeler: Hepsi Allahın nezdindedir. Kur'anı indiren Allah olduğu gibi

obirlerini indiren ve indirecek olan da yalnız Allahdır. Başkaları değil, binaenaleyh ne dilerse indirir ben

ona karışmam ﴿وَاِنَّمَآ اَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ ve ben ancak açık bir nezîrim - inanmıyanlara

azâbın habercisiyim. 51. ﴿اَوَ لَمْ يَكْفِهِمْ﴾ daha yetişmedi mi onlara - o başka âyet, başka

mu'cize istiyenlere kâfi gelmedi mi daha mu'cize olmak üzere

﴿اَنَّآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ﴾ bizim senin üzerine - demin söylenildiği vechile:

bundan evvel okuması yazması olmadığı muhakkak bulunan senin üzerine - şübhesiz kitab indirmemiz

﴿يُتْلٰى عَلَيْهِمْ﴾ karşılarında okunup dururken ﴿اِنَّ فِى ذٰلِكَ﴾ şübhe yok ki onda -

o kitabda

Sh:»3786

﴿لَرَحْمَةً﴾ mutlak bir rahmet - büyük bir nı'met ﴿وَذِكْرٰى﴾ ve bir ilâhî ıhtar ve nasıhat var

﴿لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ iyman edecek bir kavm için - ınad, teassub, aksilik edecekler için değil, iyman

edecekler için bu âyetin, siyak-u sibakına nazaran « لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ » diyen zalimlere

cevab olarak nâzil olduğu anlaşılıyor. Bununla beraber sebebi nüzulünde şu da rivayet olunmuştur.

Müslimanların bir takımları Yehûdîlerden işittikleri ba'zı şeyleri yazmış oldukları bir kürek ile gelmişlerdi.

Resulullah sallallahü aleyhivesellem «bir kavmın kendi Peygamberlerinin getirdiğini bırakıp da başkasının başkalarına getirdiğine rağbet etmeleri hamakat veya dalâletlerine kâfidir» buyurdu. Bunun üzerine « اَوَ لَمْ يَكْفِهِمْ اَنَّآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ » âyeti nâzil oldu اهـ. Gerçi bu âyet bu vak'a üzerine de okunabilir. Lâkin bunun sebebi nüzul olması âyetin altına ve üstüne muvafık düşmüyor. Çünkü sıyak-u sibakına nazaran « هم » zamirleri müslimlere değil « لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ » diyenlere raci'dir. Rivayet olunur ki Abdullah ibni Âmir ibni Rükn Hazreti Aişe radıyallahü anhaya bir hediyye takdim etmişti. Müşarün'ileyha «Abdullah ibni Amr» zannedip reddeyledi ve o, başka kitabları tetebbu' ediyor, Allah tealâ ise « اَوَ لَمْ يَكْفِهِمْ اَنَّآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلٰى عَلَيْهِمْ ؕ » buyuruyor dedi. Bunun üzerine o Abdullah ibni Âmir dediler, o vakıt kabul etti. Hazreti Hafsa radıyallahü anha da kürek üzerine Yusüf kıssasından bir yazı getirmiş. Hazreti Peygambere okumuştu, aleyhisselatü vesselâm vechi renkten renge girerek buyurdu ki: canım yedi kudretinde olan zatı a'lâya kasem ederim ki ben aranızda iken size Yusüf gelse de beni bırakıp ona uyacak olsanız sapmış olursunuz. Ben sizin Peygamberlerden nasîbinizim, siz de benim ümmetlerden nasîbimsiniz. Hazreti Ömer ibnilhattab radıyallahü anh bir gün bir adama uğramıştı, bir kitab okuyordu, bir saat dinledi hoşuna gitti, o adama: bana bu kitabı yazıver dedi. O

Sh:»3787

da peki deyip bir deri aldı, onu hazırlayıp içine dışına yazıverdi, sonra Ömer onu alıp Hazreti Peygambere getirdi, okumağa başladı, Resuli ekrem sallâllahü aleyhi vesellem Hazretlerinin mübarek yüzünde de bir renk peyda olmağa başladı, derhal Ensardan bir zat o kitaba vurdu da « ثَكِلَتْكَ اُمُّكَ يَا ابْنِ الْخَطَّابِ » anan gayb etsin seni ey Hattab oğlu» bu gün sen bu kitabı okuyalı beri Resulullahın yüzüne bakmıyor musun? Dedi, o vakıt Peygamber sallâllahü aleyhi vesellem buyurdu ki «ben hem fâtih ve hem hâtim ba'solundum ve bana hem cevamiul'kelim ve hem havatimi verildi ve bana söz ıhtisar edildi de edildi, sakının sizi mütehevvikler helâke sürüklemesinler اهـ. Mütehevvikler, reviyyetsiz her işe dalanlar yâhud mütehayyirler demektir.

﴿٥٢﴾ قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا يَعْلَمُ مَافِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللّٰهِ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٣﴾ وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَآ اَجَلٌ مُسَمًّى لَجَآءَهُمُ الْعَذَابُ وَلَيَاْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

﴿٥٤﴾ يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ ۗ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ
﴿٥٥﴾ يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ
وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴿﴾

Sh:»3788

﴿٥٦﴾ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ
فَاعْبُدُونِ ﴿٥٧﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ
﴿٥٨﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ
غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ نِعْمَ أَجْرُ
الْعَامِلِينَ ﴿٥٩﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٦٠﴾
وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ ۖ وَهُوَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ
﴿٦٢﴾ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ ۚ إِنَّ
اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٣﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ

السَّمَآءِ مَآءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ ؕ قُلِ
الْحَمْدُ لِلّٰهِ ؕ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَايَعْقِلُونَ ۝

Meali Şerifi

De ki benimle sizin aranızda şâhid, Allah yeter, o Göklerde ve Yerde ne varsa bilir, bâtıla iyman edip de Allaha

Sh:»3789

küfredenler, işte onlardır hep husrâna düşenler * Bir de senden acele azâb istiyorlar, eğer müsemmâ bir ecel olmasa idi o azab onlara muhakkak gelmişti ve elbette o kendilerine gelecek, şuurları olmıyarak ansızın gelecek * Senden acele azab istiyorlar, halbuki Cehennem kâfirleri kuşatıp duruyor * O gün ki azâb onları hem üstlerinden hem ayakları altından saracak da tadın bakalım neler yapıyordunuz buyuracak * Ey benim iyman eden kullarım! Haberiniz olsun benim Arzım geniştir, o halde bana ıbadet edin o halde bana * Her nefis, ölümü tadacak, sonra döndürülüp bize getirileceksiniz * Ve iyman edip salih salih ameller

yapmış olanlar, elbette onları Cennetin altlarından ırmaklar akan şehnişînlerine yerleştireceğiz, o halde ki orada ebedî kalacaklar, ne güzeldir ecri o işgörenlerin * Ki sabretmişlerdir ve yalnız rablarına dayanırlar * Öyleya nice hayvanlar var rızkını taşıyamaz, Allah onlara da rızk veriyor size de, o öyle semi' öyle alîm * Celâlim hakkı için sorsan onlara: kim o Gökleri ve Yeri yaratıb Şems-ü Kameri teshir etmiş? Elbette şübhesiz Allah derler, o halde nasıl çevriliyorlar? * Allah, kullarından dilediğine rızkı sererde kısar da ona şübhesiz Allah her şey'e alîm * Celâlim hakkı için yine sorsan onlara: kim o Semâdan peyderpey bir su indirip de Arza ölümünden sonra onunla hayat vermekte? Elbette şübhesiz Allah diyecekler, « اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ » de, fakat onların ekserisi aklı ermezlerdir *

56. ﴿يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ اٰمَنُوٓا﴾ Ey iyman eden kullarım! - «Ibadî» hıtabı hıtabı teşriftir. Mükellefin en şerefli payesidir « عباداً لنا » gibi mutlak ıbad ta'birinde kâfir dahi dahıl olabilirse de (ıbadî) izafetinde kâfir dahıl olmaz. Zira kâfir Şeytanın sultası altındadır. Halbuki « اِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ » buyurulmuştur. Şayanı dikkattir ki cenabı Allah Âdemi yarattığında şanlı bir ism olan hılâfet unvanıyle yad buyurdu, öyle iken İblîs bu isimden yılmadı, bil'akis o

sebeble ıkdamını artırdı adavet etti ve nihayet galebe edip « فَاَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا » buyurulduğu üzere ikisini de Cennetten kaydırdı. Sonra onun evlâdından « عِبَادِىَ » teşrifine mazher olan muhlisûna gelince Şeytan onlardan kaçında « اِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ » buyurulduğu gibi Şeytan kendisi de « لَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ اِلَّا عِبَادَكَ » dedi. Demek ki Allahın ıbadı olmak payesini ihraz eden mükellef derece ı'tibariyle Yer yüzünde halîfe olandan daha yüksektir. Şu halde « اَلَّذِينَ اٰمَنُوا » vasfı ıhtırazî değil, şerefin vechini beyan için sıfatı kâşifedir. Bu suretle bu hıtab kâfirlerin mumaneatinden dolayı dinini gereğî gibi icra edemiyen ba'zı mü'minlere selâmet yolunu göstermek için bir hıtabı teşriftir. Ya'ni ey benim iyman şerefiyle müşerref olan kullarım ﴿اِنَّ اَرْضِى وَاسِعَةٌ﴾ haberiniz olsun benim Arzım geniştir. - Bulunduğunuz yerden ıbaret değil vası'dır. ﴿فَاِيَّاىَ فَاعْبُدُونِ﴾ O halde bana ıbadet ve ubudiyyet edin o halde sâde bana - ya'ni bulunduğunuz memlekette sâde bana ıbadet etmek kolay olmaz dininizi ızharda tazyika ma'ruz olur daralırsanız orada bağlanıp kalmayın Onu serbes yapabileceğiniz bir yere gidin, firar edin, hicret edin, o darlıktan genişliğe çıkmak için ne yapmak iycab ediyorsa yapın bana kulluk edin. Aleyhıssalâtü

vesselâmdan bir hadîsi şerifte şöyle varid olmuştur: her kim dini sebebine bir yerden bir yere firar ederse bir karış da olsa Cenneti hakk eder. Ve İbrahim ile Muhammed aleyhimesselâma refîk olur اهـ. Ya ölüm tehlükesi, tehdid olursa ne yapmalı?

57. ﴿كُلُّ نَفْسٍ﴾ Her nefis - her nasıl olsa ve her nerede bulunsa ﴿ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ﴾ ölümü tadacak ﴿ثُمَّ اِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾ sonra da hep bize irca' olunacaksınız - ba'solunup huzurı hakka dikilerek ecrinizi veya cezanızı alacaksınız. Binaenaleyh ondan kaçmakla kurtulamazsınız bil'âkis Allahdan başkasına

kulluk etmemek için ikrah karşısında bile her fedakârlığı göze alarak huzurı kemali ıhlâs ve hurriyyet ile gitmeğe çalışmalı.

60. ﴿وَكَاَيِّنْ مِنْ دَآبَّةٍ﴾ - Hicret emrolununca ba'zıları geçimliğimiz olmıyan memlekette nasıl gideriz demişlerdi bu nâzil oldu. 61. ﴿وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ﴾ - mes'uller Mekke müşrikleri ﴿فَاَنّٰى يُؤْفَكُونَ﴾ o halde nasıl çevriliyorlar? - Halıkı küll olduğunu nâçâr ıkrar ederlerken

ülûhiyyete gelince nasıl ondan dönüp şirke gidiyorlar? Bu hususta en çok ileri sürülen rızık mes'elesi olduğu için buyuruluyor ki 62. ﴿اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ الخ۰۰۰﴾

﴿٦٤﴾ وَمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَآ اِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ ؕ وَاِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَهِىَ الْحَيَوَانُ ۘ لَوْكَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٦٥﴾ فَاِذَا رَكِبُوا فِى الْفُلْكِ دَعَوُا اللّٰهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ۚ فَلَمَّا نَجّٰيهُمْ اِلَى الْبَرِّ اِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ۙ ﴿٦٦﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَآ اٰتَيْنَاهُمْ ۙ وَلِيَتَمَتَّعُوا ۟ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾ اَوَ لَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا اٰمِنًا وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ ؕ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَكْفُرُونَ ﴿٦٨﴾ وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُ ؕ اَلَيْسَ فِى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ ﴿﴾

Sh:»3792

﴿٦٩﴾ وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿﴾

Meali Şerifi

Bu Dünya hayat bir eğlence ve oyundan ıbaret ve hakıkaten son yurd (dârı Âhıret) işte halîs hayat o amma bilselerdi * Baksan a gemiye bindiklerinde dini Allaha halîs kılarak ona muhlisâne duâ ederler de derken kendilerini karaya çıkardı mı derhal şirke koyulurlar * Ki kendilerine verdiğimiz ni'mete nankörlük etsinler ve hayattan zevk alsınlar diye, fakat ileride bilirler * Ya görmedilerde mi biz bir Harem yapmışız, emniyyet içinde, halbuki etraflarında nas çarpılıp kapılıyor, artık bâtıla inanıyorlar da Allahın nı'metine küfran mı ediyorlar? * Allaha karşı bir yalanı iftira eden yâhud hak kendine gelince yalan diyen kimseden daha zalim kim olabilir? Cehennemde değil midir ancak kâfirlerin yeri? * Bizim uğurumuzda mücahede edenlere gelince elbette biz onlara yollarımızı gösteririz ve şübhesiz ki Allah her halde muhsinlerle beraberdir *